Försvarsutskottets yttrande
2015/16:FöU2y

Kommissionens arbetsprogram 2016

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har gett försvarsutskottet tillfälle att yttra sig över kommissionens arbetsprogram för 2016 – Dags för nya tag (KOM(2015) 610 inklusive bilagor) i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Försvarsutskottet har vid behandlingen inriktat sig på två förslag i arbetsprogrammet: handlingsplanen för den europeiska försvarsmarknaden och direktivet om nät- och informationssäkerhet (NIS).

I yttrandet finns en avvikande mening (SD).

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram för 2016

Kommissionens arbetsprogram för 2016 innehåller flera förslag som rör utskottets beredningsområde både i direkt och indirekt mening. Två förslag i arbetsprogrammet har behandlats av utskottet: handlingsplanen för den europeiska försvarsmarknaden och direktivet om nät- och informationssäkerhet.

En europeisk handlingsplan (European Defence Action Plan) ska enligt kommissionens förslag tas fram och genomföras för ”att se till att den europeiska försvarsmarknaden kan tillgodose morgondagens säkerhetsbehov”. Målet är ett rättsligt och politiskt ramverk som säkerställer att den europeiska marknaden och industri- och kunskapsbasen kommer att kunna uppnå den militära kapacitet som medlemsstaterna kan komma att behöva framgent. Handlingsplanen diskuterades vid rådet för utrikesfrågor (Foreign Affairs Council) i försvarsministerformat den 17 november 2015. Vid mötet gav de flesta medlemsstaterna sitt stöd för förslaget, och flera uttryckte uppskattning för att kommissionen prioriterat försvarsfrågorna. Det framkom dock också att det fanns olika syn bland medlemsstaterna på om rättsliga åtgärder var önskvärda, givet försvarsindustrins särart. Handlingsplanen har utvecklats och konkretiserats utifrån kommissionens meddelande från juli 2013 (KOM(2013) 542 Mot en mer konkurrenskraftig och effektiv försvars- och säkerhetssektor) och färdplanen som kom i juni 2014 (KOM(2014) 387 En ny strategi för europeiskt försvar – Färdplan för genomförandet av meddelandet KOM(2013) 542 – Mot en mer konkurrenskraftig och effektiv försvars- och säkerhetssektor). Handlingsplanen har också en grund i Europeiska rådets slutsatser från december 2013 och juli 2015 vilka hade ett stort fokus på den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (GSFP). Utskottet höll en överläggning i frågan med försvarsminister Karin Enström den 14 november 2013.

Det andra förslaget rör samarbete mellan kommissionen, parlamentet och rådet med ambitionen att före slutet av 2015 enas om ett direktiv om nät- och informationssäkerhet (NIS). Detta beskrivs av kommissionen som en av förutsättningarna för att skapa förtroende och trygghet på den växande digitala inre marknaden. Förslaget till direktiv presenterades av kommissionen i februari 2013, och Europaparlamentet behandlade förslaget i mars 2014. NIS omfattar tre delar: nationella åtgärder, samarbete inom EU samt hanteringen av olika sektorer. Vad gäller det förstnämnda finns regler som ålägger alla medlemsstater att se till att de har en miniminivå av kapacitet genom att inrätta myndigheter för nät- och informationssäkerhet, inrätta incidenthanteringsorganisationer och anta strategier för nät- och informationssäkerhet. När det gäller samarbete ska det enligt direktivet skapas två nivåer av samverkan mellan medlemsstaterna: en strategisk övergripande nivå och en annan nivå där myndigheterna utbyter erfarenheter och diskuterar icke känslig

information relaterad till incidenter. I fråga om det tredje området innehåller det aktuella förslaget en lista över sektorer som omfattas. Aktörer inom specifika kritiska sektorer (transport, energi, hälsovård m.fl.) kommer att åläggas specifika säkerhetskrav av nationella myndigheter, men också krav om att underrätta om incidenter som skulle kunna utgöra ett hot mot deras nät- och informationssystem. Frågan var senast föremål för samråd med EU-nämnden inför rådet för transport, telekommunikation och energi (TTE) i juni 2015. Utskottet informerades om frågan den 26 mars och den 3 december 2015. Kommissionens förslag om gemensam nät- och informationssäkerhet i unionen subsidiaritetsprövades av utskottet i mars 2013 (utl. 2012/13:FöU11).

Utskottets ställningstagande

När det gäller European Defence Action Plan välkomnar utskottet kommissionens initiativ och arbete för att den europeiska försvarsmarknaden och industri- och kunskapsbasen ska kunna uppnå den militära kapacitet som behövs i ett längre perspektiv. Utskottet vill dock understryka att givet försvarsmaterielmarknadens särart bör samarbetet inom försvarsområdet ha en mellanstatlig tyngdpunkt. Det finns med andra ord inte behov av ytterligare lagstiftning eller regelverk på området. Det fortsatta arbetet bör därtill ta hänsyn till medlemsstaternas säkerhetsintressen inom ramen för den gemensamma marknaden. I enlighet med vad utskottet konstaterade i betänkande 2014/15:FöU11 om försvarspolitisk inriktning 2016–2020 delar utskottet regeringens bedömning när det gäller principer för materielförsörjning. Dessa principer innebär i korthet att all materielförsörjning ska bedömas utifrån uppgiften att under försvarsinriktningsperioden höja krigsförbandens operativa förmåga. Vidare anges stridsflygsförmågan och undervattensförmågan som tydliga exempel på förmågor som utgör väsentliga säkerhetsintressen för Sverige. Utskottet instämmer alltjämt i denna bedömning, vilket också framgår av betänkande 2015/16:FöU3.

När det gäller direktivet om nät- och informationssäkerhet (NIS) välkomnar utskottet förslaget. Flera av de åtgärder som föreslås bedöms bidra till ökad säkerhet på såväl europeisk som nationell nivå. Utskottet anser, som det tidigare framhållit i t.ex. betänkandet om försvarspolitisk inriktning (bet. 2014/15:FöU11) att informations- och cybersäkerhetsfrågorna är av stor vikt och att ett strategiskt och långsiktigt perspektiv därför är nödvändigt. Internationell samverkan är en förutsättning för att öka informationssäkerheten i Sverige, och utskottet välkomnar det strategiska arbete som bedrivs inom ramen för det nordiska och europeiska samarbetet. Utskottet önskar emellertid att totalförsvarsperspektivet tydligare lyfts fram i det fortsatta arbetet med informationssäkerhet. Att regeringen bl.a. har beslutat om att myndigheter som har ett särskilt ansvar för krisberedskap och höjd beredskap ska redovisa sitt arbete med informationssäkerhet anser utskottet vara viktigt men vill samtidigt understryka övriga totalförsvarsmyndigheters roll och ansvar när det gäller att säkerställa att information kan hanteras på ett

säkert sätt och att samverkan sker kring detta. Det är utskottets förhoppning att bl.a. den pågående beredningen av betänkandet Informations- och cybersäkerhet i Sverige – Strategi och åtgärder för säker information i staten (SOU 2015:23) ska ta detta i beaktande. Rättssäkerheten och den enskildes integritet måste i sammanhanget säkerställas.

I övrigt har utskottet inget att anföra med anledning av kommissionens arbetsprogram för 2016.

Stockholm den 10 december 2015

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (L), Åsa Lindestam (S), Peter Jeppsson (S), Lena Asplund (M), Alexandra Völker (S), Mikael Jansson (SD), Jan R Andersson (M), Kent Härstedt (S), Daniel Bäckström (C), Jakop Dalunde (MP), Lotta Olsson (M), Paula Holmqvist (S), Roger Richtoff (SD), Stig Henriksson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mattias Ottosson (S) och Dag Klackenberg (M).

Avvikande mening

Kommissionens arbetsprogram 2016 (SD)

Mikael Jansson (SD) och Roger Richtoff (SD) anför:

Vi ser med oro på att kommissionen vill driva EU mot alltmer överstatlighet. Vi menar därför att regeringen ska verka för en linje inom EU där säkerhets- och försvarspolitiken i huvudsak ska ligga på respektive medlemsland, samt motverka en inriktning som går mot en sammanvävd militär organisation. Om samarbete i stora frågor är nödvändigt ska det ske på mellanstatlig basis.

Tryck: Elanders, Vällingby 2015